

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ В ЧАСТИНІ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ДЛЯ ЦІЛЕЙ СКЛАДАННЯ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

XXI століття та зміни у ринковому середовищі, яке воно привнесло, суттєво вплинули на вимоги, які на сьогодні висувуються до бухгалтерського обліку та його кінцевого продукту – звітності. На сьогодні значно зростає роль нематеріальних активів суб'єкта господарювання у формуванні реальної картини про діяльність підприємства. Оскільки не всі з цих активів знаходять своє відображення у звітності підприємства.

Зокрема, значення облікової політики у формуванні інформації для показників звітності підприємства на сьогодні є дещо недооціненим. У господарській практиці існує думка, що облікова політика обмежується планом рахунків суб'єкта господарювання. Проте, такий підхід є невиправданим. Оскільки система бухгалтерського обліку генерує інформацію, що дає можливість оцінити фінансовий та майновий стан суб'єкта господарювання, а також прийняти важливі управлінські рішення на її основі. З цієї причини надзвичайно важливим є формування достовірної та зрозумілої інформації системою обліку. Тому облікова політика підприємства набуває в цьому аспекті актуального значення, оскільки програмує систему бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання, включаючи його звітність.

В рамках даного дослідження варто розглядати облікову політику в двох аспектах:

- 1) облікова політика та інтегрована звітність як джерело прийняття суспільно корисних рішень;
- 2) визнання та оцінка нематеріальних активів в обліковій політиці та звітності як інструмент формування іміджу суб'єкта господарювання.

Підтверджуючи той факт, що на сьогодні актуальним є питання саме визнання та оцінки нематеріальних активів з метою формування достовірних і правдивих показників звітності підприємства, варто звернутися до думки таких дослідників, як Р.С. Каплан та Д.П. Нортон, які стверджують, що «у світовій економіці, яка заснована на знаннях, нематеріальні активи становлять майже 80 % від загальної вартості підприємства, а тому їх нерозкриття у фінансовій звітності є дуже серйозною проблемою бухгалтерського обліку» [1, с. 115].

Нерозкриття повної інформації про нематеріальні активи, якими володіє підприємство, у звітності суттєво поглиблює розрив між ринковою вартістю підприємств та традиційними показниками діяльності, розрахованими на основі фінансової звітності суб'єкта господарювання. Це, власне, достатньо актуальна проблема на сьогодні, яка вимагає більш глибоких досліджень в сфері облікової політики підприємства, механізмів визнання та оцінки нематеріальних активів.

У свою чергу, відсутність певної інформації про нематеріальні активи у фінансовій звітності підприємства з точки зору оцінки реального стану підприємства та прийняття управлінських стратегічних рішень стейкхолдерами є

неприйнятною ситуацією, оскільки заінтересовані користувачі фінансової звітності, у першу чергу, очікують отримати повну та достовірну інформацію про суб'єкт господарювання. Тому невідображення повної та достовірної інформації про нематеріальні активи, частка яких може суттєво перевищувати частку інших активів підприємства, суттєво спотворює показники фінансової звітності і, як наслідок, призводить до прийняття помилкових, нерелевантних управлінських рішень.

Серед нематеріальних активів відносно можливості відображення їх у звітності варто виділити дві категорії:

1) нематеріальні активи, що відображаються у звітності підприємства, тобто активи, які відповідають принципам бухгалтерського обліку, можуть бути ідентифіковані, оцінені та контрольовані підприємством (наприклад, промислові зразки, бази даних, патенти, ліцензії тощо);

2) активи, що не знайшли своє відображення у звітності, тому що їх не можна ідентифікувати, достовірно оцінити, такі активи часто ототожнюються з інтелектуальним або людським капіталом (активи, що пов'язані з працівниками підприємства, відносинами з клієнтами, бренд тощо).

Так як і матеріальні активи підприємства, без яких підприємство не може функціонувати на ринку, нематеріальні активи, які можуть бути унікальними для конкретного суб'єкта господарювання, мають потенціал в отриманні економічної вигоди. Саме нематеріальні активи визначають конкурентні переваги підприємства на ринку, сприяють розвитку інновацій та підвищують ефективність діяльності суб'єкта господарювання. Зазначені характеристики нематеріальних активів та інколи неможливість їх відображення у звітності підприємства роблять їх сучасним проблемним питанням, що потребує негайного наукового вирішення.

Таким чином, першочергового вирішення заслуговують питання, пов'язані з обліковою політикою підприємства в частині нематеріальних активів, зокрема: окреслення основних принципів ідентифікації нематеріальних активів, визначення моделей їх оцінки з чітким обґрунтуванням того чи іншого методу, формування механізму облікового відображення об'єктів нематеріальних активів, які на сьогодні не знайшли свого відображення у звітності підприємства.

Вирішення зазначених питань суттєво покращить якість облікової інформації, оскільки формуватиме картину реального становища суб'єкта господарювання, та сприятиме прийняттю ефективних управлінських рішень на її основі.

Список використаної літератури:

1. Kaplan R.S., Norton D.P. Dopasowanie w biznesie, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk. 2011. 352 s.